

Pau Claris

Ahir es complí el 291 aniversari de la mort d'aquest gran patriota

Tots els que hem llegit la història de la nostra terra evocarem amb veneració la memòria d'aquest català insigne; però com que també hi ha catalanistes que mai no han posat la vista damunt les planes narratives del passat de la nostra pàtria, poc saben qui fou ni què feu Claris, i tant sols recordaran aquest nom—és trist el constatar-ho—, perquè el porta un molt popular carrer de Barcelona. Per a aquests, doncs, aquestes humils ratlles que segueixen.

Qui fou Claris? Tot un català, un canonge exemplar, puix que la condició de tal no li privà de veure's honorat amb la més alta investidura del país: President de la Generalitat de Catalunya; càrrec que li fou conferit amb el més pregon beneplàcit dels tres braços que aleshores composaven el govern de Catalunya, o siguin, estament popular, estament noble i estament eclesiàstic.

Seguint els historiadors de Pau Claris, aquest nasquè a Barcelona no se sap quin dia del mes de gener de 1586. Des de la seva naixença fins que fou ordenat canonge d'Urgell, són escassíssimes les dades biogràfiques que es posseeixen d'ell. El fet, però, que als 26 anys fos canonge, demostra per sí sol que la seva joventut fou profitosa, posseint unes grans dotes d'intel·ligència com ens ho diu J. Coroleu en la seva obra Claris i el seu temps: "Poc degué trigar aquest — referint-se al capítol catedralici de la Seu d'Urgell—a conèixer les grans qualitats del nou canonge, quan veiem que amb preferència a tots els seus companys l'investí sempre amb els càrrecs més grans i transcendents que la corporació podia conferir-li."

Corroborant aquesta opinió de Coroleu, ens trobem que al 1626 fou comissionat pel capítol urgellità per a assistir com a Síndic ecònom i procurador a la prestació de jurament del rei Felip IV a la seva entrada a Catalunya i així successivament comissionat en varis concilis i altres càrrecs d'importància.

Però on es donà a conèixer com a home públic, com a polític i pa-

triotista fogós, fou en uns moments difícils per la nostra terra, on la nau de la llibertat se'ns apartava de les nostres costes i orsava cap al reialme castellà, empesa per l'aire centralista i unitari que es feia sentir. Fou en aquestes tongades angustioses que solen passar totes les nacions, que es destacà una veu, una mà fèrria, un cor viril; "llavors aparegué a l'escena pública un home que ha de figurar prompte en lloc eminent, Pau Claris." (Aulèstia i Pijoàn. - "Història de Catalunya" vol. II).

El malestar dels catalans ja feia temps que durava, puix que la terra n'era invadida de tropa forastera amb l'excusa de la pròxima guerra amb França i l'escenari de la qual tenia d'ésser als Pirineus, és a dir, a Catalunya. La tropa castellana es trobava a casa nostra com en país de conquesta, atropellant-ho tot, robant i cometent tot el més baix que es pot demanar sense cap mirament

Les protestes dels catalans a la Cort no paraven, però en lloc d'excuses rebien renys i en lloc de disculpes i satisfaccions, amenaces de guerra, d'empresonaments, espoliacions, etc.; prou alegaven els nostres llurs furs que els eximien dels allotjaments, però tot en va. Com havien d'escoltar-nos si manava els destins d'Espanya el malestruc comte-duc d'Olivares, enemic irracible de Catalunya, el poder del qual dominava al seu rei al que sempre aconsellava "que es desentengués dels diferents Estats de la monarquia i que els unifiqués a la moda de Castella" (Manuel Gilabert. - "La Novella Històrica"). I essent aquesta la política que aleshores desenvolupaven, els indignava que els catalans sens defallença reclamessin el compliment de les llibertats jurades, acumulant tot el seu despit, tot el seu odi damunt Claris per tal com veien en ell un patriota indomable que no es doblegava i a qui gens de por li feien les amenaces ni les traicions de catalans descastats a sou de l'enemic, que inventaven damunt d'ell les més vils calúmnies, les més baixes falsetats.

La tivantor que existia entre Espanya i França arribà al seu fi venint la declaració de guerra dita del Rosselló. Aquest fet agravà més encara el cas dels allotjaments que patien els ciutadans, renovant-se les protestes i fent el desentés la Cort, és a dir, que cada nova protesta era una nova carta blanca per la soldadesca per a que atropellesin sense cap temença. "Com havien d'atendre a Madrid les reclamacions reiterades i els planys dels catalans, si en aquell conflicte veien l'ocasió desitjada de rompre amb Catalunya i d'ofegar les seves llibertats?" (Rovira i Virgili. - "Pau Claris", Estudi biogràfic i històric).

Varen creure els catalans que ajudant militarment a Espanya contra França es farien ben veure de Castella i es salvarien les llibertats que tan atropellades es veien; organitzaren un gros exèrcit que recuperà la plaça de Salses que ja tenien els francesos i en la qual empresa hi prengué part activa Pau Claris.

Com a compensació, però, a l'esforç i heroisme dels catalans, ens ofrenaren greuges a desmesura, fet que revoltà l'esperit de Claris, plantejant-se el dilema de resignar-se o resistir els drets, obtant la Generalitat per l'últim.

Feia temps que Claris comprenent que res no es podia esperar d'Espanya, tenia tractes secrets amb Richelieu, ministre de França, per a obtenir forces d'ajut en cas que Catalunya hagués de lluitar d'una manera decidida per a defensar els seus furs, en el qual cas es separaria d'Espanya i es proclamaria Estat independent. Es signa, a l'efecte, un pacte secret el dia 15 d'agost de 1640.

Vingueren els fets del Corpus de Sang amb la mort del virrei, el traïdor comte de Santa Coloma, i per tant, la ruptura entre Catalunya i Espanya. Fàcil és comprendre, en aquesta situació, l'activitat que hagué de desplegar Claris; aixecar l'ànim públic, animar el poble, preparar les relacions diplomàtiques amb França per obtenir l'ajut convingut, en cas necessari, etc.

Com era d'esperar, començà a entrar a la nostra terra la tropa castellana al comanament del marquès de los Vélez, cometent tota classe de vexacions, puix que per ells entraven en terra de conquesta,

i tenint lloc crueltats com les de Cambrils suara commemorades.

Davant la gravetat del moment i d'acord amb el convingut amb França, el 17 de gener de 1641 es proclamà la República Catalana, seguint a la presidència, o com a cap, el gran Pau Claris. República efímera que tant sols durà set dies, puix davant les calamitats i atropells que hagueren de suportar durant la permanença en el regne espanyol, es trobaven amb la terra empobrida fins a l'extrem, que no es veié altra solució per a fer front a l'invasió castellana, que proclamar comte de Barcelona el rei de França, Lluís XIII, i es donà aquella decisiva batalla de Montjuïc, derrotant en tota la línia l'invasor, el qual perdé els seus principals capitans.

Tingué Claris la certera visió que de tornar a caure a mans de Castella, res de bo no es podia esperar i sí sols esdevenir esclaus, i per això obtà i influencià per la Cort francesa per tal de salvar molta part de les llibertats de Catalunya.

El treball immens que Claris suportà en el període de 1640 al 41, fou aclaparador; però, a la fi, tota la força física, tota la seva fortitut i energia, cedí. Una greu malaltia ocasionà el seu traspàs. No volem fer a la seva memòria la necrologia del gran home, deixem que parli el Dietari de la Generalitat: "Dimecres a XXVII. — En aquest dia, a tres quarts tocats per les onze de la nit, donà l'ànima a Déu qui l'havia criada, aquell gran restaurador de la nostra pàtria i mare Catalunya, el molt Il·lustre Senyor el Doctor Pau Claris, Canonge de la santa Iglésia d'Urgell, diputat eclesiàstic. Causà aquesta mort tanta aflicció a tota la Província i en particular a la present ciutat que des del major al menor ho sentiren tant que no hi hagué qui no llançés llàgrimes per haver perdut el pare, protector, defensor i llibertador de sa pàtria, com extensament ho diran les històries en l'esdevenidor. Déu el tingui en la seva santa glòria i prenguin ànim els catalans de que en la major aflicció han tingut un fill que li ha donat llibertat i restaurats tots sos germans i que a exemple llur no li faltin semblants fills en l'esdevenidor." (Rovira i Virgili. - "Pau Claris", estudi biogràfic i històric).